

Controvèrsies en el benefici-risc del consum baix/moderat d'alcohol

Josep Aubà Llambrich

Sabadell, 5 novembre 2010

XXII CONGRÉS
D'ATENCIÓ PRIMÀRIA DE LA CAMFIC
INNOVEM
PER MILLORAR

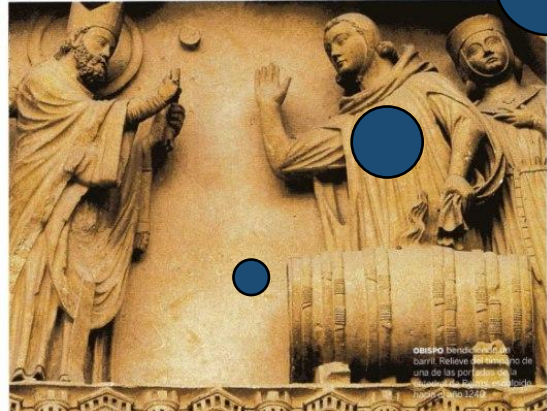
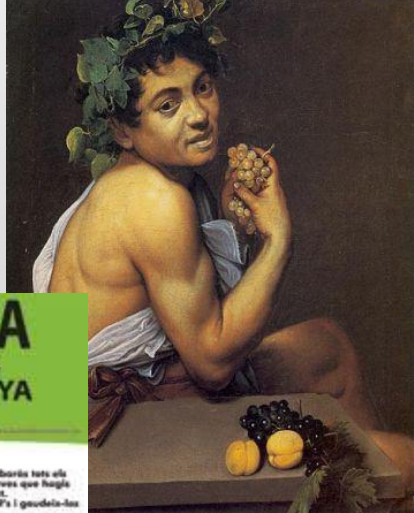
camfic
societat catalana de
medicina familiar i
comunitària

Institut Català de la Salut
Àmbit d'Atenció Primària
Barcelona Ciutat

Apunts sobre una relació complexa!!

SIEVE DIAS MÉDICOS

www.sietediasmedicos.com

Beber a nuestra salud

Comunidad Valenciana:
En 2009, mejoras
salariales
y más camas

El CRG identifica un
importante factor
genético responsable
de la psoriasis

CIBOT: un acuerdo
pionero para luchar
contra el cáncer

Tema de la semana: *
Tratamiento de la osteoporosis
posmenopáusica y prevención
de las fracturas

* Acreditado por el SNS

 Mayo
EDICIONES
www.edicionesmayo.es

DIRECTORIO

- Portada
- Números Anteriores

OTROS SUPLEMENTOS

- Magazine
- Crónica
- El Cultural
- Su Vivienda
- Nueva Economía
- Motor
- Viajes
- Salud
- Ariadna
- La Luna
- Aula
- Campus

OTROS MUNDOS

- elmundo.es
- elmundodinero
- elmundolibro
- elmundoviajes

 Listo

Un servicio de www.elmundo.es
de enero de 2003, número 509

MUNDO

al Online

protegen fundamente

de sufrir un infarto de
en , no es en absoluto
con algo más de 38.000
como el tipo de bebida que se
estas cualidades
re todo si se ingería en las

Centro Médico Beth Israel
enciados eran los que tomaban
or, junto con el de la

 Internet

Circulation

JOURNAL OF THE AMERICAN HEART ASSOCIATION

American Heart
Association®

Learn and Live™

To Drink or Not to Drink? That Is the Question

Robert A. Kloner and Shereif H. Rezkalla

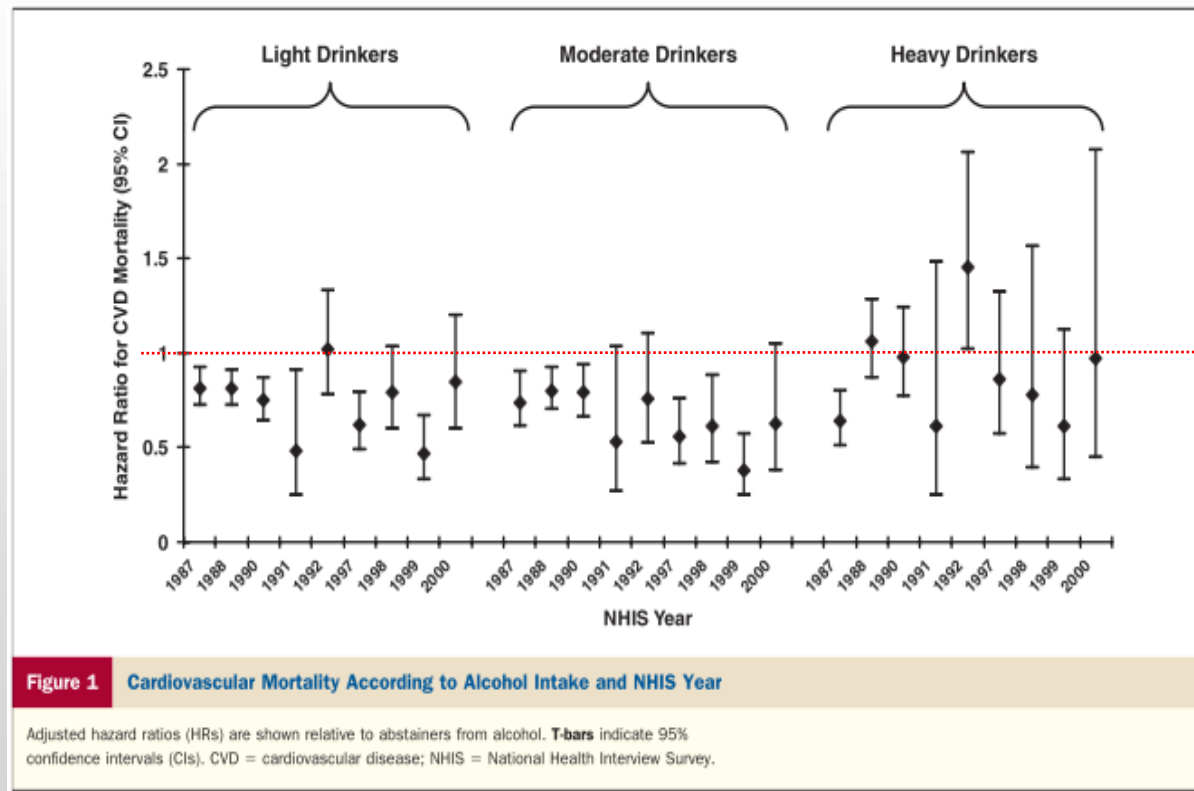
Circulation 2007;116:1306-1317

DOI: 10.1161/CIRCULATIONAHA.106.678375

Circulation is published by the American Heart Association, 7272 Greenville Avenue, Dallas, TX
72514

Copyright © 2007 American Heart Association. All rights reserved. Print ISSN: 0009-7322. Online
ISSN: 1524-4539

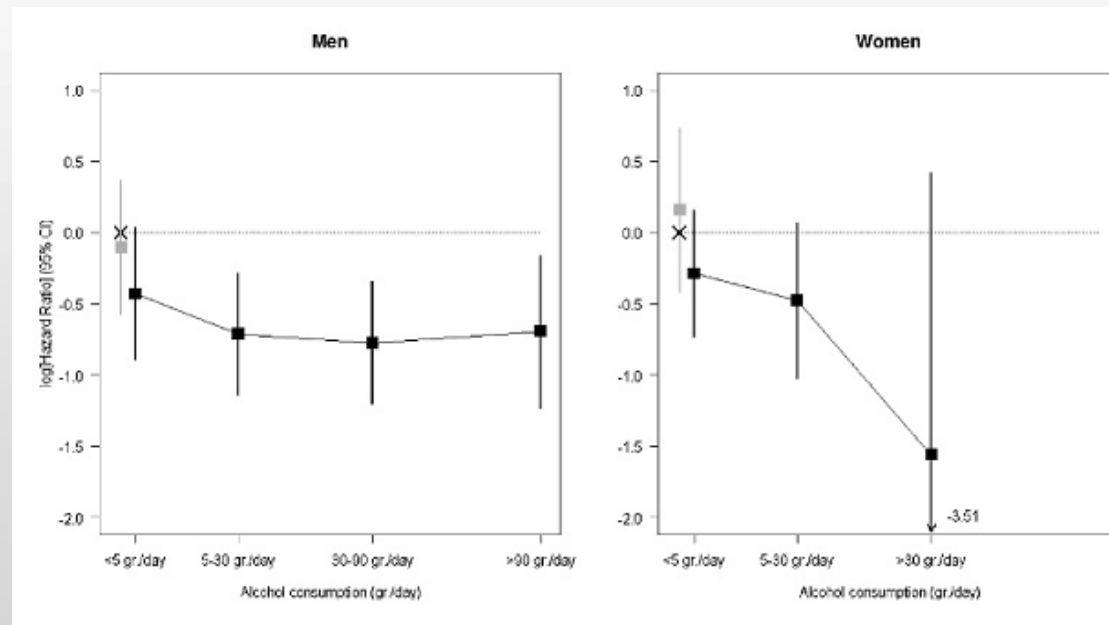
- National Health Interview Survey (NHIS) als EEUU, entre 1987 a 2000.
 - 245.207 persones participants
 - 10.670 morts cardiovasculars
- } 1.987.439 persones-any de seguiment

- Analitzar la relació entre alcohol i malaltia coronària
 - cohort espanyola de l'European Prospective Investigation into Cancer (EPIC)
 - 15.630 homes i 25.808 dones, amb un seguiment mig de 10 anys
 - anàlisi separat de ex-bevedors i abstemis

Resultats

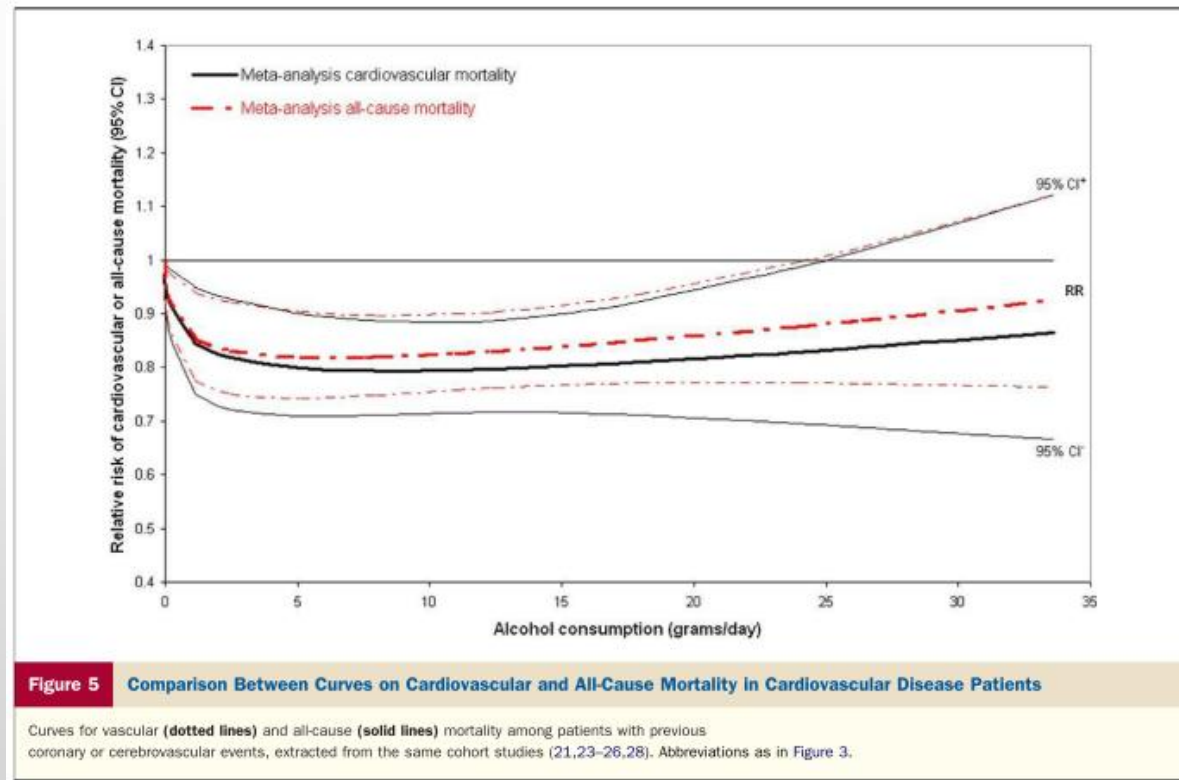
- En homes, entre 29 a 69 anys, qualsevol consum diari d'alcohol redueix un 30% la mortalitat per malalties cardíaques.
- En dones s'observa una associació negativa.
- No hi influencia del tipus d'alcohol consumit

- Metaanàlisi sobre consum d'alcohol i mortalitat cardiovascular en pacients amb malaltia isquèmica prèvia
 - 8 estudis amb 16.351 persones

Resultats

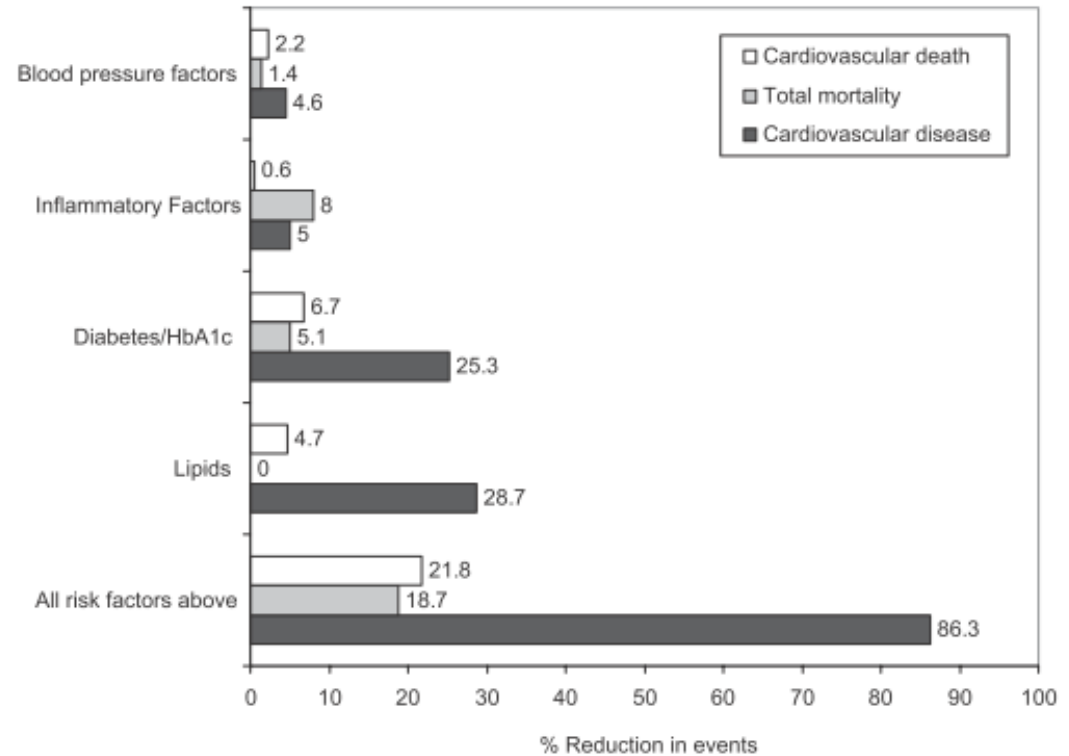
- Efecte protector del consum baix-moderat:
 - mortalitat cardiovascular
 - reducció de la mortalitat global
- màxim 5-10 gr alcohol /dia

- Influència dels factors “implicats” en l’associació entre alcohol, malaltia cardiovascular i mort.
 - 26.399 dones del Women’s Health Study (WHS)

Resultats

- Els factors expliquen un 86,3%, de malaltia coronària, i només un 18,7% i 21,8%, respectivament, de mort total i cardiovascular.
- Els efectes de l’alcohol sobre lípids i sensibilitat a insulina explicarien, respectivament, 28,7% i 25,3%, atribuïble a l’efecte protector.
- Efecte protector del consum 5-14,9 gr alcohol /dia .

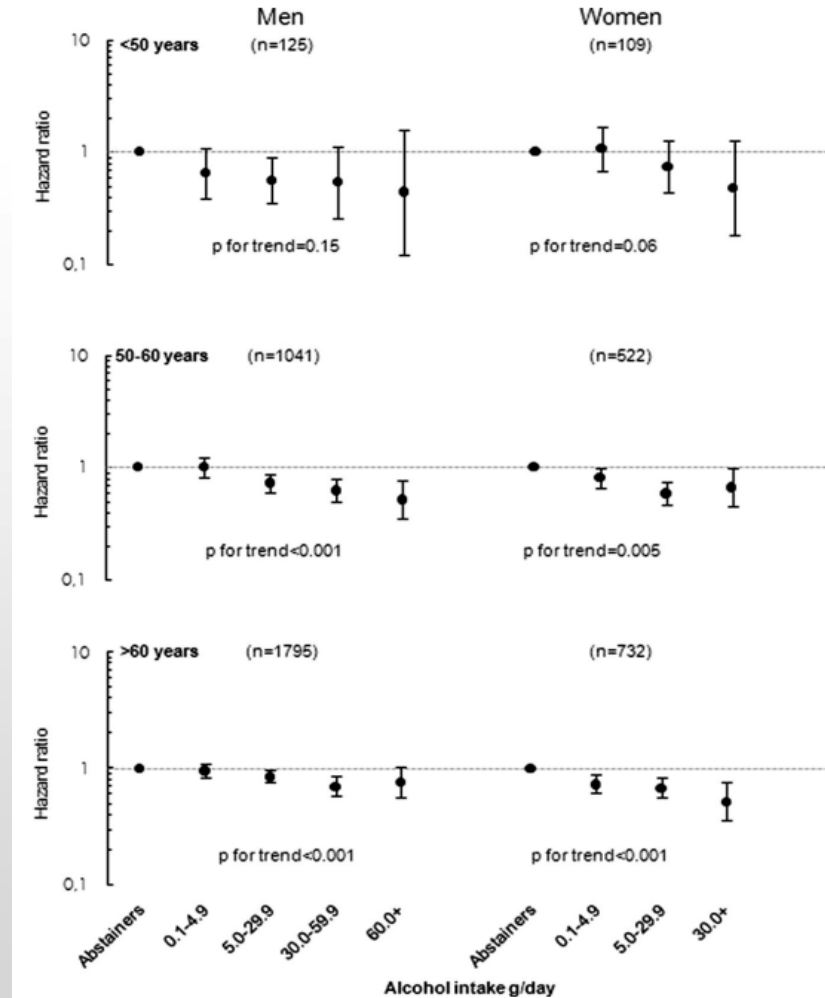

Percentage reduction in events (cardiovascular disease [CVD], total death, and CVD death) with moderate alcohol consumption (5.0 to 14.9 g/d) that is explained by a series of risk factors.

- Combinació estudis → Pooling Project of Diet and Coronary Disease
 - Investigar la relació entre edat i l'efecte protector del consum baix-moderat d'alcohol
 - 8 estudis → 192.067 dones i 74.919 homes sense malaltia isquèmica, càncer i diabetis

Resultats

- Els joves no obtenen gaire protecció del consum baix-moderat d'alcohol, comparats amb persones adultes i gent gran.

- Estudi de seguiment durant 17 anys de 9.655 homes i dones residents a Londres (estudi Whitehall II)
 - Dieta + exercici + tabac
 - conducta saludable (3 ítems)
 - conducta moderadament saludable (2 ítems)
 - conducta insaludable (0 i 1 ítem)
- Efecte protector de l'alcohol evident en persones amb 0-1 ítem saludable
- Les persones amb conducta saludable (no tabac + exercici + dieta sana) no gaudeixen d'una reducció del risc coronari associat al consum d'alcohol.

Table 2 Incident CHD and alcohol consumption according to health behaviour

Units of alcohol per week	Health behaviour groups						Test for trend in alcohol effects (p value)
	Healthy (three out of three)		Moderately healthy (two out of three)		Unhealthy (none or one out of three)		
	n (no of events)	HR* (95% CI)	n (no of events)	HR (95% CI)	n (no of events)	HR (95% CI)	
None	407 (8)	0.71 (0.34 to 1.52)	766 (38)	1.72 (1.15 to 2.57)	597 (35)	2.08 (1.34 to 3.24)	0.01
1-14	1619 (49)	1.0 (reference)	2420 (79)	1.0 (reference)	1547 (47)	1.0 (reference)	-
15+	639 (18)	0.84 (0.49 to 1.44)	968 (34)	1.17 (0.78 to 1.75)	691 (38)	1.73 (1.12 to 2.53)	0.03

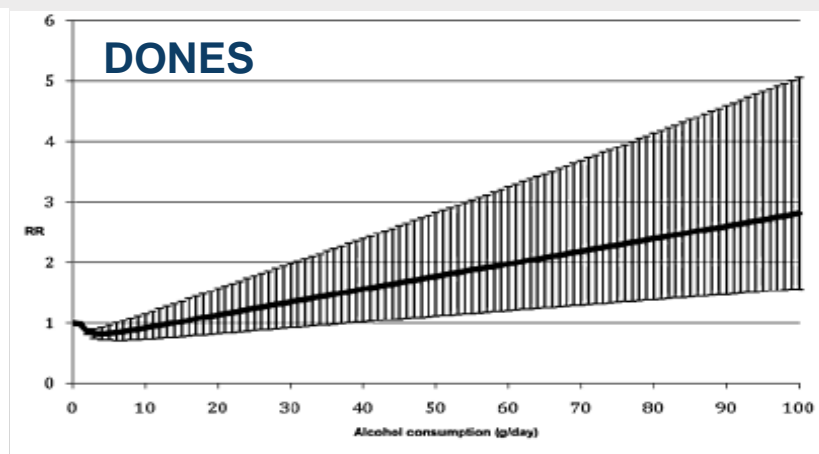
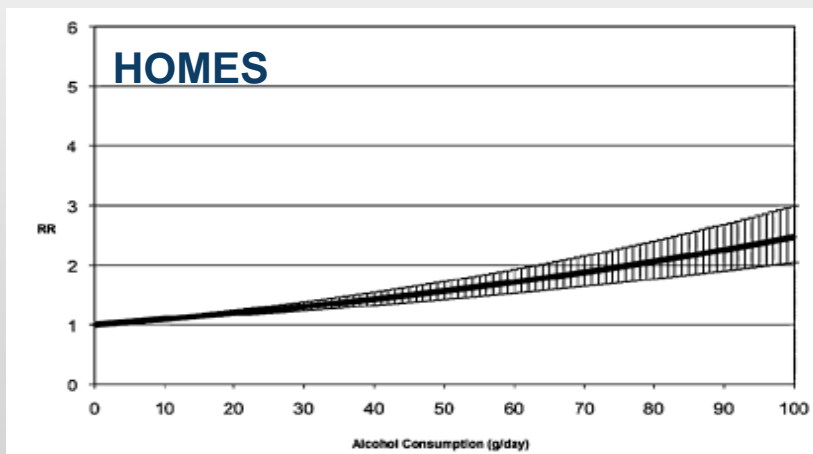
*Hazard ratios (HR) are adjusted for age, sex and socioeconomic position.

Britton A, Marmot MG, Shipley M. Who benefits most from the cardioprotective properties of alcohol consumption--health freaks or couch potatoes? J Epidemiol Community Health 2008; 62 (10):905-8.

- Estudiar relació ingesta alcohol i risc de hipertensió, en homes i dones
 - Metaanàlisi amb 12 estudis de cohorts (USA, Japó i Corea)

Resultats:

- Homes: relació lineal entre ingesta alcohol i HTA
- Dones: corbà en “J”, efecte protector, fins a 15 gr alcohol pur/dia

- Projecte *Seguimiento Universidad de Navarra* (SUN) → 9.963 persones (43.562 persones-any)
- Estudiar associació entre consum d'alcohol i risc d'HTA en una cohort mediterrània, sense HTA.

TABLA 5. Razón de riesgo de hipertensión de acuerdo con el tipo de bebida alcohólica. Estudio SUN, 1999-2008

	Copas/día	Casos incidentes	HR (IC del 95%) ^a	HR multivariable 1 (IC del 95%) ^b	HR multivariable 2 (IC del 95%) ^c
Vino tinto	0 ^d	216	1	1	1
	0,1-0,5	233	1,04 (0,86-1,25)	1,01 (0,84-1,23)	1,00 (0,82-1,21)
	> 0,5	105	0,98 (0,77-1,25)	0,94 (0,73-1,21)	<u>0,89 (0,69-1,15)</u>
p (tendencia)			0,79	0,59	0,33
Otros tipos de vino	0 ^d	383	1	1	1
	0,1-0,5	152	1,03 (0,85-1,25)	0,98 (0,81-1,19)	0,96 (0,79-1,17)
	> 0,5	19	1,69 (1,06-2,68)	1,36 (0,84-2,21)	<u>1,27 (0,78-2,07)</u>
p (tendencia)			0,03	0,22	0,35
Cervezas y licores	0 ^d	148	1	1	1
	0,1-0,5	259	1,01 (0,82-1,24)	1,04 (0,84-1,28)	1,04 (0,84-1,28)
	> 0,5	147	1,49 (1,17-1,90)	1,54 (1,19-1,99)	<u>1,53 (1,18-1,99)</u>
p (tendencia)			< 0,001	< 0,001	< 0,001

HR: *hazard ratio*; IC: intervalo de confianza.

^aAjustado por edad y sexo.

^bAjustado por edad, sexo, ingesta energética total, IMC, actividad física, historia familiar de hipertensión, hipercolesterolemia, ingesta de sodio, ingesta de potasio, consumo de lácteos pobres en grasa, consumo de frutas, consumo de verduras, consumo de aceite de oliva, consumo de fibra cereal, consumo de proteína de origen vegetal, consumo de cafeína, consumo de pescado y consumo de tabaco.

^cAjustado por las variables mencionadas y por el consumo de alcohol procedente de las demás fuentes.

^dCategoría de referencia.

- Metaanàlisi sobre consum d'alcohol i risc d'AVC isquèmic i hemorràgic
- 26 estudis: 17 estudis cohort, 9 estudis cas-control

Resultats

- **AVC isquèmic:** relació protectora a dosi baixes, i efecte perjudicial amb dosi elevades.
- **AVC hemorràgic:** relació lineal amb la quantitat d'alcohol ingerit. En dones, a dosi baixes, efecte protector.
- El consum elevat incrementa el risc en qualsevol tipus de AVC

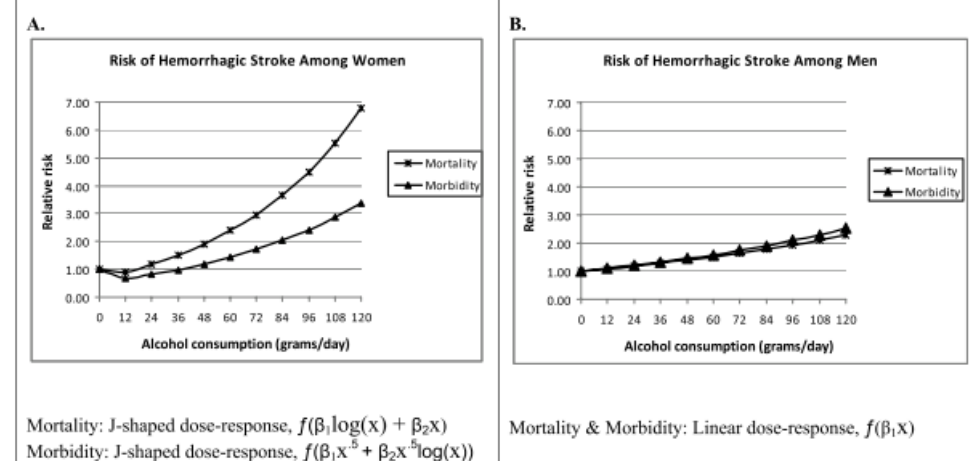

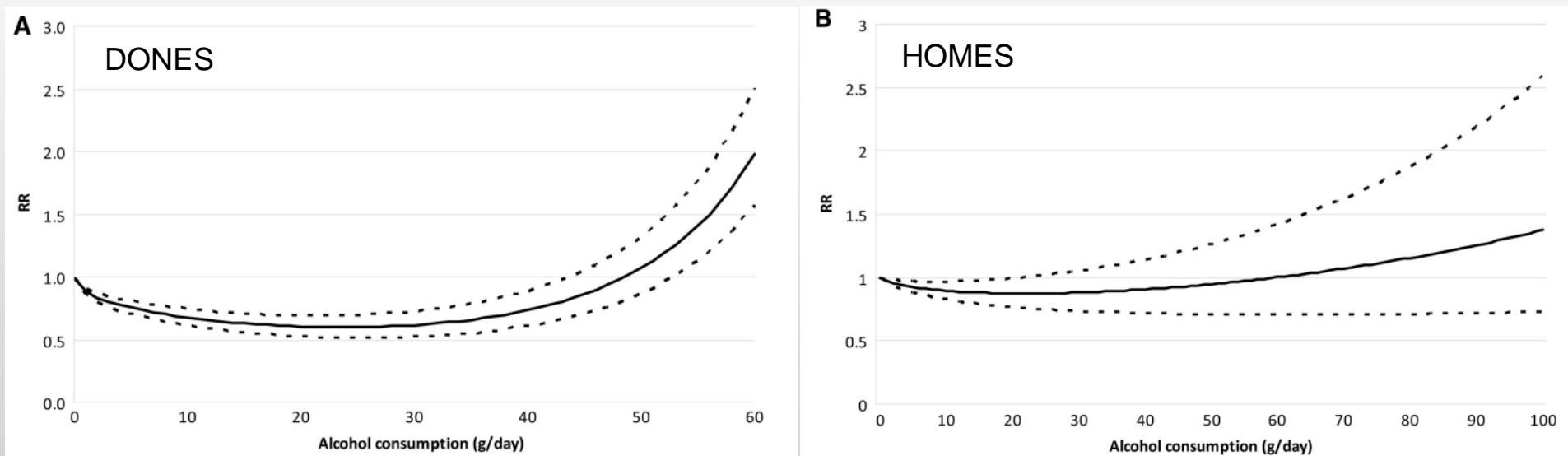
Figure 7 Meta-analysis showing the dose-response relationship between alcohol and ischemic stroke by sex and by endpoint.

Figure 6 Meta-analysis showing the dose-response relationship between alcohol and hemorrhagic stroke by sex and by endpoint.

- Metaanàlisi sobre consum d'alcohol i risc desenvolupar diabetis mellitus
 - 20 estudis de cohorts, 477.200 persones

Resultats

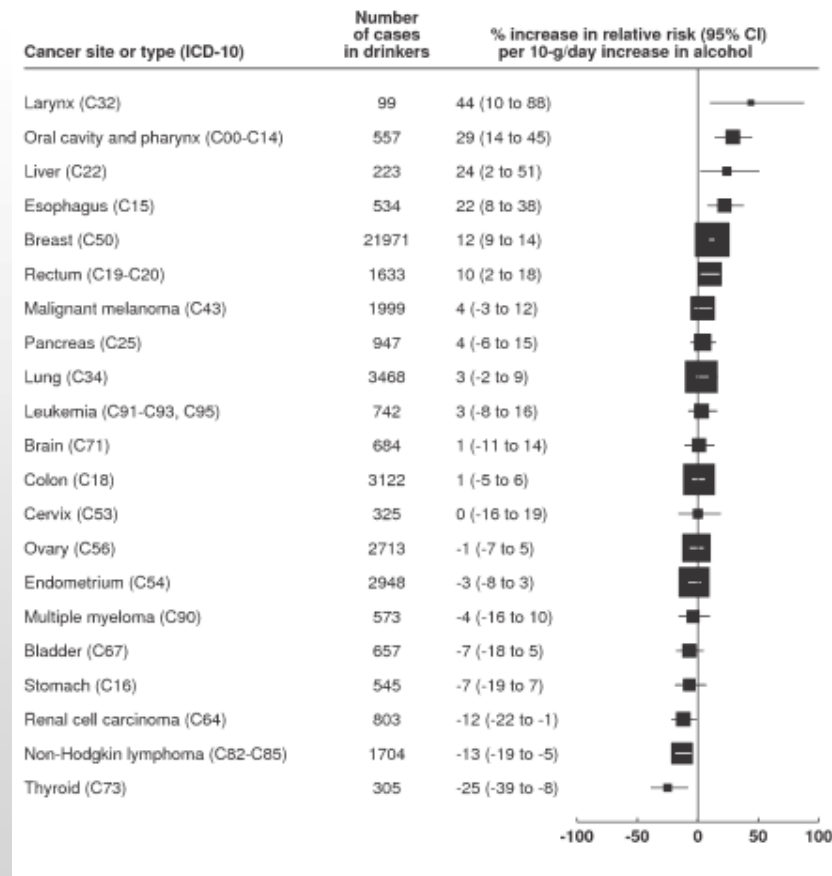
- Efecte protector del consum baix-moderat per la diabetis mellitus, tant en homes com dones.

- Cohort de dones **Million Women Study**: 1.280.296 dones edat mitjana UK
 - estudiar relació entre consum baix-moderat d'alcohol i risc de càncer

Resultats

- El consum baix-moderat d'alcohol:
 - incrementa els risc de càncer.
 - en fumadores actuals, incrementa el risc de càncer de tracte superior respiratori i digestiu.
- Cada increment de 10 gr/dia → 15 càncers per cada 1.000 dones (11 càncer de mama).

- Estudi National Institutes of Health (NIH)-AARP Diet and Health Study cohort
 - 184.418 dones postmenopausiques entre 50-71 a. (EEUU)
 - Registres estatals de càncer

Resultats

- En dones postmenopausiques, el consum moderat incrementa el risc de càncer de mama.
- El risc apareix inclús amb ingesta de 10 g/dia, i presenta un creixement lineal.
- Associació clara en tumors amb receptors hormonals positius.

Table 2. Relative Risks and 95% Confidence Intervals of Total Breast Cancer and Breast Cancer by Histologic Type for Categories of Alcohol Intake, NIH-AARP Diet and Health Study, 1995–2003

	Alcohol, g/day						<i>P</i> _{trend}
	0	>0–5	>5–10	>10–20	>20–35	>35	
Total breast cancer							
Cases, no.	1,493	2,531	395	550	265	227	
Person-years, no.	382,931	607,663	93,051	115,752	50,694	40,064	
RR, age adjusted (95% CI)	1.00	1.08 (1.02, 1.16)	1.11 (0.99, 1.24)	1.23 (1.11, 1.35)	1.35 (1.18, 1.54)	1.47 (1.28, 1.69)	<0.001
RR, multivariate (95% CI) ^a	1.00	1.04 (0.97, 1.10)	1.04 (0.93, 1.16)	1.13 (1.02, 1.25)	1.23 (1.08, 1.41)	1.35 (1.17, 1.56)	<0.001

Lew JQ, Freedman ND, Leitzmann MF, Brinton LA, Hoover RN, Hollenbeck AR, Schatzkin A, Park Y. Alcohol and risk of breast cancer by histologic type and hormone receptor status in postmenopausal women: the NIH-AARP Diet and Health Study. *Am J Epidemiol* 2009; 170 (3):308-17.

- Efectes del consum moderat d'alcohol en dones que han patir càncer de mama
 - Estudi Life After Cancer Epidemiology (LACE) (Kaiser Permanente)
 - 1.897 dones amb càncer de mama en estadis inicials

Resultats

- El consum de 3-4 UBE setmana incrementa el risc de recidiva:
 - en dones postmenopàusiques
 - en dones amb sobrepès-obesitat

Table 4. Alcohol Consumption and Risk of Breast Cancer Recurrence and Death by Selected Factors in the LACE Study

Parameter	No.	No. of Events	Total Alcohol Consumption						P	
			None		< 6.0 g/d		≥ 6.0 g/d		For Trend	For Interaction
			HR	95% CI	HR	95% CI	HR	95% CI		
Recurrence of breast cancer										
Menopausal status*										
Premenopausal	404	51	Reference		1.01	0.52 to 1.96	1.25	0.61 to 2.54	.52	.67
Postmenopausal	1,230	175	Reference		1.12	0.76 to 1.64	1.51	1.05 to 2.19	.03	
BMI 1-year prediagnosis†										
Normal	864	110	Reference		0.81	0.50 to 1.31	1.09	0.70 to 1.68	.47	.29
Overweight/obese	1,012	158	Reference		1.27	0.87 to 1.87	1.60	1.08 to 2.38	.03	
ER status‡										
Positive	1,549	216	Reference		1.00	0.71 to 1.40	1.23	0.89 to 1.72	.19	.48
Negative	329	52	Reference		1.29	0.66 to 2.54	2.00	0.96 to 4.14	.07	

Kwan ML, Kushi LH, Weltzien E, Tam EK, Castillo A, Sweeney C, Caan BJ. Alcohol consumption and breast cancer recurrence and survival among women with early-stage breast cancer: the life after cancer epidemiology study. *J Clin Oncol* 2010; 28: 4410-6.

- Estudiar relació entre alcohol i deteriorament cognitiu o demència en gent gran
 - metaanàlisi dels estudis longitudinals amb persones ≥ 65 a.
 - 23 estudis específics sobre deteriorament cognitiu o demència

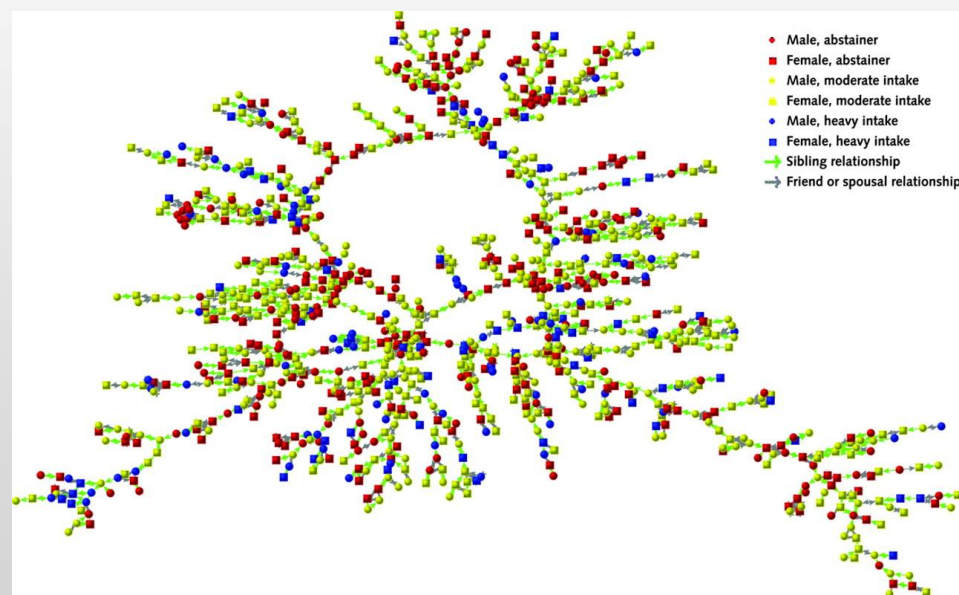
Resultats:

- Consum baix \rightarrow efecte protector en demència i Alzheimer
 - \rightarrow no protector demència vascular o deteriorament cognitiu
- Cautela alhora de la interpretació
- Estudis molt heterogenis: seguiment, classificació consum alcohol, UBE, etc

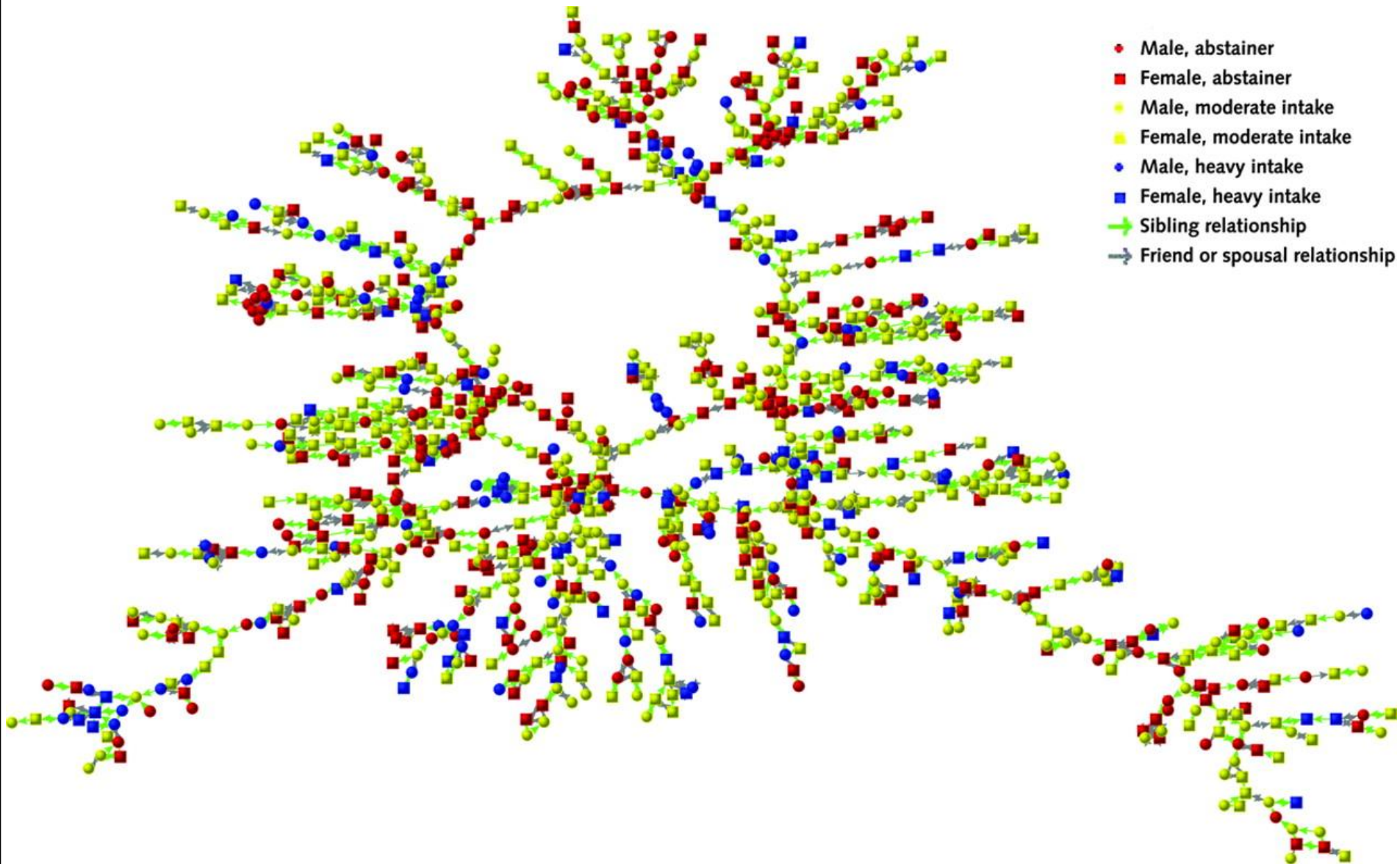
- Anàlisi del paper de la xarxa social en la difusió del consum d'alcohol
 - Framingham Heart Study (FHS)
 - 12.067 persones → 1971-2003
 - Consum d'alcohol i vincles familiars i socials

Resultats

- Influència evident de la conducta dels familiars i amics.
- **Les persones i la seva salut estan connectades!!**

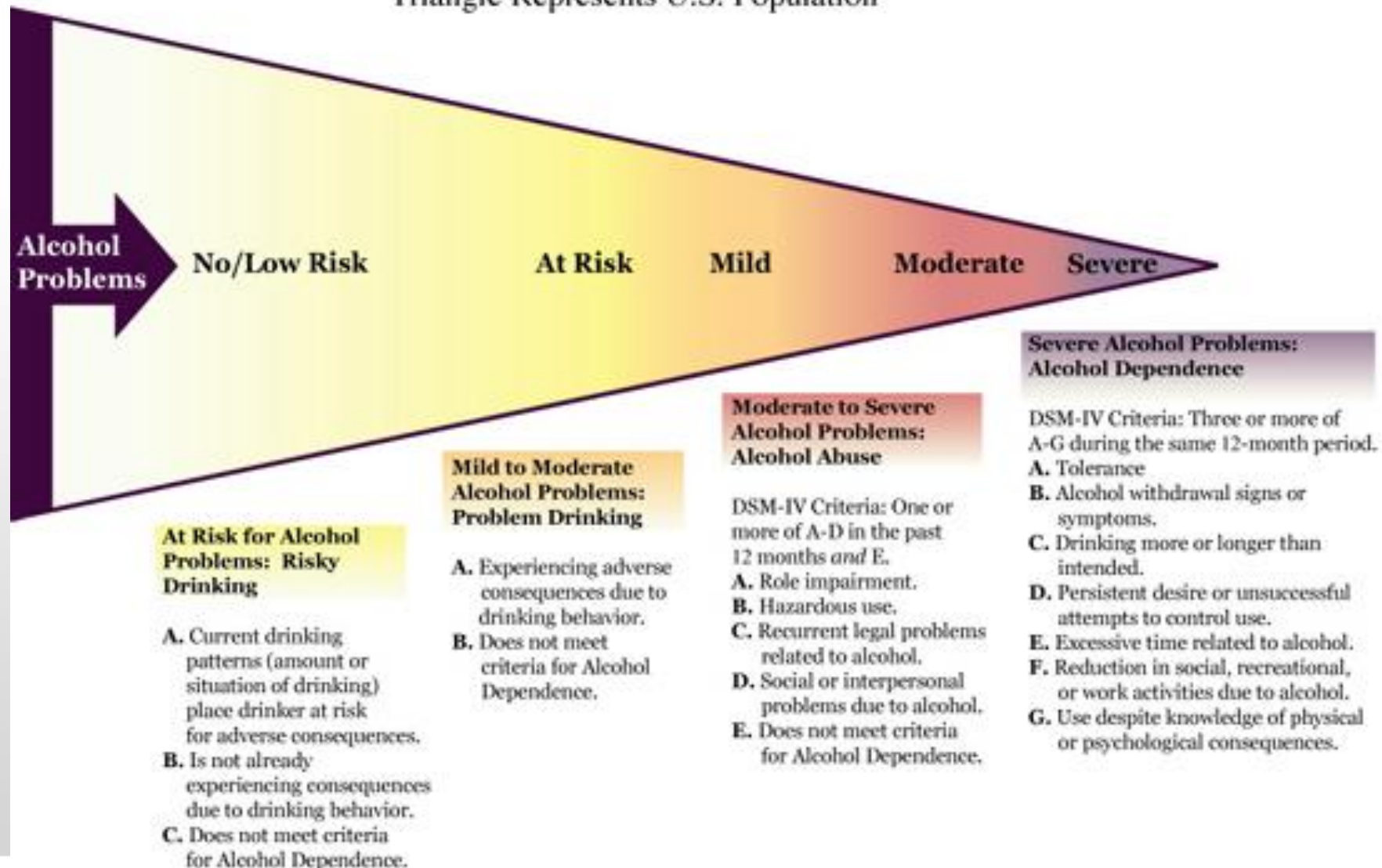

Drinking in the Framingham Heart Study social network in 2000. A sample of the largest component of friends, spouses, and siblings at examination 7 (centered on the year 2000); 1073 individuals are shown.

Continuum del consum d'alcohol

Figure 1. A Continuum of Alcohol Problems
Triangle Represents U.S. Population

Limitacions generals dels estudis

- Les dades es basen en l'autodeclaració del propi consum.
- Mesures puntuals, tot i que el consum d'alcohol, sobre tot en els baix-moderat acostuma a tenir un patró estable
- La majoria dels estudis no permeten separar abstemis dels exbevedors (per problemes de salut ?).
- Problemes ètics alhora d'un assaig clínic: cap estudi s'ha fet en abstemis
- Biaix de publicacions positives?
- Sobreestimació dels efectes protectors
- Associació no implica causalitat

Mecanisme d'actuació de l'alcohol

Alcohol i cardiovascular

- Presència en el vi de substàncies protectores (flavonoides) amb efectes antioxidants i antiinflamatoris.
- Elevació de l'HDL-colesterol.
- Descens de l'agregació plaquetària.
- Increment de l'activitat fibrinolítica.
- Millora de la sensibilitat a la insulina.
- Patró de consum associat a menjar.
- Dieta saludable, com la mediterrània (més fruites i verdures).
- La ingesta elevada d'àcid fòlic.

Alcohol i càncer

- Efecte genotòxic de l'acetaldehid (principal metabòlit de l'alcohol)
- Increment nivells d'estrògens (carcinogènesis de mama)
- Canvis en metabolisme fòlic.

El vino, fuente de rentabilidad

March Vini Catena dice en su nombre, parte en latín, a lo que se dedica: a invertir en la *cadena del vino*. Es un caso bastante singular entre los fondos de inversión españoles, ya que no hay en el mundo ningún fondo con una vocación tan específica, lo que no deja de tener su peculiaridad en un país que sabe mucho de vino y bebidas, pero en el que son pocas las empresas de este negocio que cotizan en bolsa y en las que se puede invertir.

Queda, eso sí, el ancho mundo, en el que este fondo ha ido colocando sus tentáculos, ya que ha tomado posiciones en varias de las mayores empresas mundiales del negocio de las bebidas y su entorno.

La *cadena del vino* ofrece muchas oportunidades ya que este fondo, lanzado a finales del año 2009, puede invertir en cinco sectores relacionados con el vi-

Principales participaciones del fondo March Vini Catena

EMPRESA	SECTOR	CAPITALIZACIÓN (Mill. Euros)	RENTABILIDAD EN 2010	PESO EN LA CARTERA
BARON DE LEY	BODEGA	241,10	43,51	5,58%
HAWESKO HOLDING AG	DISTRIBUCION VINO	253,14	26,04	3,75%
PERNOD-RICARD SA	BODEGA Y DISTRIBUCION	16.431,23	3,60	3,54%
REMY COINTREAU	BODEGAS Y DISTRIBUCION	2.431,31	41,10	3,62%
VRANKEN - POMMERY MONOPOLE	BODEGA CHAMPAGNE	225,88	14,30	3,28%
VIDRALA SA	FABRIC. ENVASES VIDRIO	467,63	9,39	3,41%
LVMH MOET HENNESSY LOUIS VUI	BODEGAS	53.778,14	41,87	3,39%
DIAGEO PLC	DISTRIBUCION	32.997,00	5,72	3,47%
VIÑA CONCHA Y TORO	BODEGAS Y DISTRIBUCION	1.802,15	15,43	3,23%

LA VANGUARDIA

no, desde las empresas de cultivo agrario hasta las distribuidoras, pasando por la industria auxiliar (vidrio, maquinaria...) y por supuesto, las bodegas, alma del ne-

gocio vinícola. Y no sólo en España, sino en todo el mundo.

El fondo lleva este año una rentabilidad acumulada del orden del 15,8% (es el fondo nú-

mero 22 en la lista de todos los fondos domiciliados en el mercado nacional, que en total son unos 3.000) y ha logrado recabar el apoyo de un buen número de inversores, que han aportado en conjunto unos 26 millones de euros.

Dada la escasa simpatía que los inversores españoles están mostrando este año por la renta variable, unas entradas de dinero

El único fondo del mundo especializado en el vino y su entorno ha ganado un 15,8% desde enero

de esta cuantía constituyen un buen exponente del interés que la idea ha levantado entre los inversores.

José Luis Jiménez, director ge-

neral de March Gestión, destaca que las inversiones en compañías del sector del vino y, en general, de las bebidas "muestran históricamente un perfil rentabilidad riesgo mucho más atractivo" que el del mercado en conjunto. Además, son empresas que ahora mismo presentan atractivas valoraciones gracias a la crisis económica, a lo que hay que añadir la tendencia creciente "a favor del vino de calidad, en especial en los mercados emergentes, en los que se han disparado las importaciones".

El 70% de la cartera del fondo está colocado en compañías del sector de la zona europea y un 15% en Estados Unidos, además de un 11% en Asia. Javier Álvarez es el responsable de la gestión. El fondo ha sido diseñado sobre todo para inversores de patrimonios medios y altos, ya que exige la cantidad de 6.000 euros como inversión mínima.

Drug harms in the UK: a multicriteria decision analysis

David J Nutt, Leslie A King, Lawrence D Phillips, on behalf of the Independent Scientific Committee on Drugs

Summary

Background Proper assessment of the harms caused by the misuse of drugs can inform policy makers in health, policing, and social care. We aimed to apply **multicriteria decision analysis** (MCDA) modelling to a range of drug harms in the UK.

Method Members of the **Independent Scientific Committee on Drugs**, including two invited specialists, met in a 1-day interactive workshop to score 20 drugs on 16 criteria: nine related to the harms that a drug produces in the individual and seven to the harms to others. Drugs were scored out of 100 points, and the criteria were weighted to indicate their relative importance.

Findings MCDA modelling showed that heroin, crack cocaine, and metamfetamine were the **most harmful drugs to individuals** (part scores 34, 37, and 32, respectively), whereas alcohol, heroin, and crack cocaine were the most harmful to others (46, 21, and 17, respectively). Overall, **alcohol was the most harmful drug** (overall harm score 72), with heroin (55) and crack cocaine (54) in second and third places.

Interpretation These findings lend support to previous work assessing drug harms, and show how the improved scoring and weighting approach of MCDA **increases the differentiation between the most and least harmful drugs**. However, the findings correlate poorly with present UK drug classification, which is not based simply on considerations of harm.

Funding Centre for Crime and Justice Studies (UK).

Conclusions

- Hi ha consens en els efectes perjudicials de l'abús: dependència, accidents, morts prematures, etc .
- Les dades dels beneficis són observacions a partir d'estudis poblacionals.
- No disposem d'assajos clínics. Són èticament difícils de plantejar.
- Consum baix-moderat → 1 UBE/dia dona i 2 UBE/dia home.
- Els beneficis sobre la cardiopatia isquèmica (CI) guarden relació amb l'edat o la freqüència de CI.
- El consum moderat d'alcohol està relacionat amb càncers, HTA, ...
- Un grup d'experts de la OMS diu: “ni a nivell comunitari, ni individual, incrementar la ingesta de alcohol **NO es una mesura recomanable per a prevenir la cardiopatia isquèmica.**”
- **Evitar** promoure el consum d'alcohol (moderat) en els abstemis, existeix risc del continuum.

Recomanacions pràctiques

- **Abstemi:** persona que mai ha consumit alcohol de manera habitual o en pren de manera molt ocasional.
- **Bevedor de baix risc:** persona amb consums inferiors al límit de risc:
 - ≤ 280 gr/setmana o ≤ 28 UBE ^[1] en homes
 - ≤ 168 gr/setmana o ≤ 17 UBE en dones
- **Bevedor de risc:** persona amb consums superiors al límit de risc:
 - > 280 gr/setmana o > 28 UBE en homes
 - > 168 gr/setmana o > 17 UBE en dones
 - ≥ 6 UBE en homes, per ocasió de consum almenys 1 cop a la setmana, durant l'últim mes
 - ≥ 5 UBE en dones, per ocasió de consum almenys 1 cop a la setmana, durant l'últim mes
 - Qualsevol consum en menors 16 anys

MANTENIR consum

REDUIR consum

[1] UBE: unitat de beguda estàndard = 10 grams d'alcohol pur

Agraïments

Rosa Freixedas
Estela Diaz
Centre Documental de l'ICS

josepauba@gmail.com

15 novembre
Dia Mundial sense
Alcohol

